

da bode občinam moč dana, se braniti proti poljedelskim tatovom.

Tajnik gosp. Pirc pové, da imamo v tej zadevi uže postavo iz dne 7. januarija l. 1875., katera daje občinam pravico, nastaviti zaprisežene poljske čuvaje. (Konec prihodnjič.)

Šolske stvari.

Šolstvo slovensko v budgetnem odseku državnega zbora.

Dne 31. pret. meseca imel je finančni odsek zopet sejo in pri točki „učiteljska izobraževališča“ je zopet govoril poslanec dr. Tonkli blizo tako: „Govoriti moram o učiteljskem izobraževališči v Mariboru. Ta zavod ima nalog, izobraževati učitelje za ljudske šole na južnem Štajarskem, kodar bivajo Slovenci in kjer so toraj šole slovenske. Po pameti bi se moralo soditi, da je na tem zavodu učni jezik tisti, v katerem imajo pripravniki po dovršeni pripravnici učence podučevati, toraj slovenski. Ali pri nas ne velja logika, ker podučujejo se na tem zavodu pripravniki v vseh predmetih le v nemškem jeziku; le slovenski jezik se v slovenščini podučuje in še to po učitelji, kateri za slovenščino še izprašan ni. Kako je mogoče, da se pripravniki na tem zavodu slovenskega jezika toliko naučijo, da morejo po tem v ljudski šoli v slovenskem jeziku mladino podučevati, to mi ni umevno.“

„Na učiteljskih izobraževališčih v Ljubljani, Gorici in Kopru podučujejo se vsaj nekateri predmeti v slovenskem jeziku, in sicer drugi predmeti v Gorici in drugi v Ljubljani, tako, da se v vseh teh izobraževališčih skupaj podučujejo vsi predmeti v slovenskem jeziku razen pedagogike, ki se podučuje v nemškem jeziku. Iz tega sledi, da ni nobene zapreke — razen vladine volje — vpeljati slovenski kot učni jezik vsaj za nekatere predmete tudi na učiteljskem izobraževališči v Mariboru. Ker je nujna potreba dokazana, da se tudi ta zavod preuravna in vpelje vsaj za nekatere predmete slovenski učni jezik, moram zahtevati, da se ta zavod po načinu takih zavodov v Ljubljani in na Primorskem prestroji, da bo tako mogoče izgojiti potrebnih slovenskih učiteljev za slovenske ljudske šole na Štajarskem.“

Po tem je še nadalje dokazoval potrebo, da se v Gorici sezida novo šolsko poslopje za tamošnjo žensko izobraževališče in ž njo združeno dekliško šolo, in sicer na Werdenberškem vrtu.

Odgovoril je na to vladni zastopnik sekcijski načelnik Fidler, da so razmere na Štajarskem vse drugačne nego na Kranjskem in Primorskem, in da toraj se ne dá zavod v Mariboru po tem kopitu prestrojiti. Tudi, pravi, ne zahtevajo tega tamošnje šolske oblasti in deželni zbor, na katerem je treba ozirati se, in da v Mariboru je zraven 82 slovenskih okolo 47 nemških pripravnikov; do sedaj ni se pokazalo pri učiteljih neznanje slovenskega jezika, in da če bi to pozneje na dan prišlo, bo vlada za to skrbela, da se bo bolje slovenščina podučevala.

Gledé novega poslopja za pripravnico v Gorici — pravi on — je vlada potrebne korake storila, da se to izvrši na rečenem mestu.

Poročati vam hočem še to, kar se je nadalje v finančnem odseku godilo, ker to, kar se vrši v javnem zboru, itak lahko iz časopisov posnamete.

Pri poglavji — o obrtniških šolah — je predlagal poslanec vitez dr. Tonkli, naj bi ministerstvo podporo za pleteniško šolo v Foljanu (Fogliano pri Zagradi)

zvišalo od 400 na 600 gold. in naj bi jo prevzelo s časom v državno oskrbnništvo, ker drugače ta koristna šola ne more obstati, in mora leto za letom za denarne podpore moledovati pri vladi in pri deželnem odboru. Naučni minister je obljubil povišanje denarne podpore do 600 gold. za leto 1885.

Gledé suplentov na srednjih šolah je sprožil poslanec dr. Matuš vprašanje za poboljšanje plač vsaj tistim suplentom, kateri imajo izpite in služijo uže po več let ter namestujejo stalne učitelje. Ta misel je našla odmev od vseh strani in vsi so podpirali predlog, da bi se tem učiteljem plača zboljšala.

Poslanec dr. Klaič je obžaloval povišanje šolnine za dijake na srednjih šolah in poudarjal, da s tem sredstvom se ne zapreči preobilno obiskovanje srednjih šol, pač pa bi se ta namen dosegel s tem, da bi se učne tirjateve intenzivno zvišale.

Dr. Tonkli je tudi obžaloval povišanje šolnine ali izrekel se je odločno proti zvišanju učnih tirjatev, ker učenci na srednjih šolah so uže sedaj tako preobloženi, da telesno in duševno trpijo. Pristavil je, da na Primorskem gimnazije še niso preveč obiskovane, kar dokazuje to, da tam je še vedno pomanjkanje juristov in duhovnov.

Pri obravnavi o šolskem nadzorstvu je vitez dr. Tonkli grajal protipostavno postopanje vlade gledé deželnega šolskega sveta goriškega, katerega je vlada proti deželni postavi prenesla v Trst; poudarjal je neprilike, ki iz tega nastajajo, da so vsi spisi v Trstu, do katerih ne morejo priti udje deželnega šolskega sveta, v Gorici bivajoči, in pa večje stroške, katere vzročujejo potnine za 4 gospode, ki morajo k sejam prihajati iz Trsta v Gorico. Še posebna napaka pa da je to, da ne ume deželni šolski nadzornik za srednje šole slovenskega jezika in da ne more toraj nadzorovati učiteljev, kateri slovenščino podučujejo, katera napaka je tem večja, ker tudi gospoda ravnatelja srednjih šol slovenskega jezika ne umeta, ter je konečno zahteval, naj se postavni stan v Gorici zopet umesti.

O dohodkih in stroških o šoli je poročal zopet poslanec dr. Tonkli. Na vprašanje, kaj je vlada storila, da bi se zopet vpeljala živinska sol po nizki ceni, katera je za živinorejo neobhodno potrebna, odgovoril je finančni minister, da niso še končane poskušnje s soljo, za to pripravljeno, in da toraj ni bilo še mogoče take soli vpeljati.

Na to se sprejmeti sledeči resoluciji:

„Pozivlja se vnovič vlada, da stopi s kraljevo vlado ogersko v pogajanje za znižanje cene za sol, in da poroča o izidu, prej ko mogoče, državnemu zboru.“
„Pozivlja se vlada, da se dogovori s kr. vlado ogersko za vpeljanje živinske soli!“

Iz vseh teh poročil se bodo častiti bralci prepričali, da poslanci v državnem zboru vestransko skrbijo za zboljšanje stanja svojih volilcev na duševnem in na gmotnem polji, in da se ne more njim v greh šteti, ako ne morejo vsega doseči,

Slovenska Matica.

Odborova seja „Slovenske Matice“

dné 14. februarija.

Seje se je udeležilo 12 odbornikov, med njimi jeden unanji (g. L. Svetec).

Odbor vzame na znanje, da se je zapisnik zadnje odboro ve seje po gg. verifikatorjih potrdil, in da je imel

književni odsek v zadnjem času jedno sejo (20. dec.), gospodarski pa tri (27. dec., 7. in 30. januarija).

Odbor vzame na znanje, da se je poklonila posebna društvena deputacija novoimenovanemu knezoškofu, da mu je izročila več društvenih knjig v lepši vezavi, da se je o društvu pohvalno izrazil, da se je vpisal vnovič v društvo kot ustanovnik, ter sklene, naj se mu kot ustanovniku izroče še vse ostale društvene knjige, kojih kot bivši letnik še ni prejel.

Odbor vzame na znanje, da je Matica svojemu pokrovitelju in ustanovniku, djakovskemu vladiki, prevzvišenemu biskupu Strossmajerju k njega sedemdesetletnici, kojo je obhajal 4. februarja t. l., brzojavnim potom čestitala.

Odbor vzame na znanje, da je odbornik dr. Sterbenc zadržan udeležiti se današnje seje.

Dosedanji provizorični tajnik se v zmyslu društvenih pravil namesti definitivno.

Česko društvo Gabelsbergerskih stenografov v Pragi se zahvaljuje za poslano mu čestitko k praznovanju petindvajsetletnice.

Poverjeništvu prevzemó: Za ptujski okraj: Gosp. Luka Kunstek, d. gimnazijski profesor v Ptuj; za breški okraj: g. Jakob Kaučič, c. k. vodja zemljiških knjig v Brežicah; za sežanski okraj: g. Bogdan Trnovec, c. k. okrajni sodnik v Sežani; za pazinski okraj: g. Josip Križman, c. k. gimn. katehet v Pazinu; za kastvanski okraj: g. Rajmund Jelušič, farni oskrbnik v Beršecu; za buzetski okraj: g. Anton Kalac, nadžupnik v Buzetu; za loški okraj: g. Gregor Lah, župan in posestnik v Ložu; za radovljiški okraj: g. Aleks Roblek, lekar in posestnik v Radovljici.

Za lansko leto je vplačalo letnino do sedaj 1073 matiçarjev, za letošnje leto 183. Društvu sta pristopila dva ustanovnika: gg. dr. Jakob Missia, knezoškof ljubljanski, in Zmagoslav Rohrman, milar in posestnik v Ljubljani.

Spolek architektů a inženýrů v Pragi sprejme matičino ponudbo gledé medsebojne zamene društvenih pojavov, ter obljubi Matici poslati v kratkem večjo zbirko starejših društvenih knjig.

Odbor vzame na znanje, da bo g. profesor dr. Kos Matici obljubljen delo, nanašajoče se na letošnjo tisučnico sv. Metodija, v celotnem spisu, v obsegu 10—12 tiskanih pol, poslal društvu tekom maja ali junija.

Odbor vzame z odobravanjem na znanje, da je postala Matica dedič 30 forintov po ranjem Andreju Magajni iz Divače, da je volilo sin njegov društvu že osebno izročil in da se mu je poslalo na to pismo potrdilo.

Matičin poverjenik za dunajsko mesto, g. J. Navratil, obljublja za letošnji „Letopis“ poslati pravočasno svoj spis: Zbirka narodnih vraž.

Vabilo administracije českega lista „Zlata Praha“ na naročbo premijne slike, ki se bo izdala povodom petdesetletnice, odkar se je vglasbila česka pesem „Kje dom je moj“ se vzame na znanje z dostavkom, naj se omenjenemu listu odpiše, da se Matica v take zadeve po pravilih ne more spuščati.

Odbor vzame na znanje, da je česko društvo „Umelečka beseda“ v Pragi, s kojim društvom stoji Matica v mejsebojni zameni društvenih letnih pojavov, poslalo kot društveno publikacijo 1884. leta Matici 3 slike. Določitev o tem, kaj naj se zgodi z njimi, preloži se na prihodnjo sejo.

Odbor sprejme nasvet književnega odseka, naj se ustreže prošnji redakcije „Slov. Sbornika“, da bi Matica poslala omenjenemu listu kaj podrobnih dat o društvenem stanju in delovanju, ter da se tajnik pooblasti, da ta sklep pri priliki izvrši.

Prof. dr. Sket se zahvali za Vrazovo zbirko v pre-

gled mu poslano ter obljubi pri priliki o njej društvu poročati.

Odbor vzame na znanje, da je g. Gašpar Križnik, v smislu sklepa zadnje odborove seje povprašan, koliko odškodnine bi zahteval za to, da prepusti poslani spis „Slovenska bibliografija“ Matici v brezpogojno last, odgovoril, da prepušča to previdnosti odborovi, in da bo Matici za vsako svoto hvaležen. Določitev svote se preloži na prihodnjo sejo.

Na novo oživljena puljska čitalnica prosi Matico, naj bi jej poslala za njeno borno knjižnico kaj knjig iz svoje zaloge. Z ozirom na to, da se je na jednake prošnje še vselej oziralo, in ker je čitalnica matičin ud, sklene odbor prošnjo vslišati, ter pooblasti tajnika, da primerne knjige odbere in jih čitalnici pošlje.

Odbor vzame na znanje, da je pooblaščenec odborov od c. kr. kmetijske družbe v varstvo prejel hranilnično knjižico za dr. Costin spomenik in da se je c. k. kmetijski družbi poslalo zahtevano pismo potrdilo.

V zadevi g. Soršaka, puškarja v Kropi, ki je bil do 1880. leta matičar in ki prosi za nekatere olajšave pri poravnanju letnine zadnjih let ter obeča vpisati svojega sina udom Matice, sklene odbor, da se mu pošljejo ostale knjige brezplačno, ako vpiše sina kot uda.

Gosp. Antonu Zupanu na Vranskem se vrue v pregled in pretres poslani rokopis „Slovenska stenografija.“ Isto se zgodi s spisom g. prof. dr. Glaserja „Eranski narodi in jeziki“.

Administracija „Lužice“, glasilo lužiških Sorbov, pošilja Matici svoj časopis.

Česka akad. společnost nauk pošilja parte po svojem rednem članu Frideriku vit. Steinu.

Upravni odbor društva „Narodni dom“ prosi Matico, naj bi mu dovolila začasno hraniti v svojih pisarniških prostorih nekaj skrajno potrebnega pohištva. Rešitev te uloge se odloži na prihodnjo sejo.

Odobrita se nasveta književnega odseka, tikajoča se nekterih želja, ki jih je izrazil o. Hrizogon Majer gledé prestave nemškega dela „Die Länder und Völker Oesterreich-Ungarns“ in gledé objave popolnega kataloga matičine knjižnice.

Odobré se po književnem odseku nasvetovane kupne cene društvenih knjig 1884. leta.

Sprejme se nasvet književnega odseka, da se v interesu pospeševanja tiskarskega dela odvezemó dosedanjemu korektorju poprave društvenih knjig.

Odbor vzame na znanje, da so se poverjeniki matičini naprosili, naj bi pobirali društvenino prihodnjega leta vselej takoj pri razpošiljanju knjig dotičnega leta, kot se godi to pri družbi sv. Mohora, ker bi bilo to v interesu odborovem in v interesu vseh matičarjev.

Odobré se prisojene nagrade pisateljem društvenih knjig 1884. l., z malimi spremembami v po književnem odseku nasvetovanih svotah.

(Zarad pozne ure se seja pretrga.)

Mnogovrstne novice.

* Hartum propadel. (Konec.) Po takih nezdah, katere pa angleško vlado niso spravile iz hladnokrvnega cincanja, odločili so se svojega najboljšega generala in poznanca Afrike, visokočislana Gordona, odposlati v Sudan krivemu preroku nasproti in mu dati onih sredstev, katere je zahteval sam, veliko zlata. — Brez angleške vojske hotel je Gordon prikupiti si one tamošnje rodove, ki so se deloma uže pridružili Mahdiju, deloma se še niso odločili kaj storiti. — Z zlato m obložen potoval je po Nilu in pridobival si pristaše v,